

Enigmística

Màrius Serra

MariusSerra@verbalia.com

Heretaràs els mots

Lluís Antoni Navarro i Cucarella (Xàtiva, 1959) va irrompre alegrement a l'escena literària sota un nom de ploma eufònic: Toni Cucarella. El seu primer llibre –*Cool: fresc* (1987)– va triomfar en la mateixa col·lecció que *l'Amorrada al piló* de Maria Jaén. Abans dels 90 va treure encara una segona novel·la hilarant –*El poeta* (1988)– i més contes frescos –*La Lluna vista des de la Terra a través de la tele* (1990)–. Després d'un parèntesi, la seva reaparició l'ha situat en un registre força més greu. *Els camps dels vençuts* (Columna, 2002) i el premi Octubre de novel·la *Quina lenta agonía, la dels ametllers perduts* (3i4, 2003) no són pas obres lleugeres, i la memòria hi juga un paper destacat.

La seva novel·la més recent –*Heretaràs la terra* (3i4, 2006)– narra la història del xatívi Vicent Morell, àlies *Cento el Naufrag*, que fa les Amèriques i, en tornar, funda el Casino Morell a la seva vila natal. La terra heretada del títol al·ludeix a la destrucció de la ciutat de Xàtiva en mans de l'especulació urbanística. Cucarella explora aquí una veu d'home empenyat per la pèrdua d'un món, un fenomen molt sagnant al País Valencià, però extrapolable arreu.

A banda, l'herència malbaratada no només és una qüestió de terres i maons. També de mots. En un moment de la novel·la Vicent Morell escolta jocs de paraules

Toni Cucarella, autor d'«Heretaràs la terra». JOSEP LOSADA

**Una llengua
capaç de jugar
és molt més
difícil de fer
callar**

les inventats per un xiquet verbívor: anagrames (un truc ture curt) i paronímies (xiu fa el xeu quan cau de cul del cau) que semblen extrets d'un manual de pedagogia activa. Cucarella escriu "Tot i que Vicent Morell no va saber trobar-li el què, va entendre que potser al xiquet li agradaven aquests jocs d'embarbussaments i endevinalles i li'n va recitar un fum a foc seguit, emocionat de compartir-los amb ell". El següent paràgraf conté un niu d'embarbussaments ("pare, l'haca l'he

treta, l'altra haca la trac"), endevinalles ("endevina, endevinalla, cent cinquanta dalt d'una branca, tots del mateix color menys el governador"; solució: el taronger), trencacaps ("qui sopa sopa es pensa que sopa i no sopa") i facècies ("el romanç d'una prolífica carabassera i un descomunal perol").

La vitalitat d'una llengua es mesura, entre d'altres variables molt més serioses, per la seva capacitat de produir xerrameca objectivament inútil per a la subsistència de l'espècie. En aquesta paradoxal inutilitat dels romanços lingüístics potser rau el secret de la pervivència d'un idioma. Per això resulta ben pertinent que, en la contesa per veure qui conta la millor facècia, el pare de Vicent Morell s'enfronti a un tal Celdoni Maicalles. Una llengua capaç de jugar és molt més difícil de fer callar.

Poesia

Joan-Elies Adell

El sentit de l'orientació (3)

Pistes falses

La Garúa

*En una nit semblant a aquesta,
fresca i d'una netedat gairebé
dolorosa, és quan més et sento
en la distància, com un astre llunyà.
Veig la teua llum, encara,
tot i que ja la sé inexistent
quan m'arriba, morta en origen.
Com unes bellíssimes flors
decapitades que floten en receptacles
plens d'aigua, amb l'objectiu de decorar
un local de moda, entre espelmes
de colors, se m'enverinen
totes les ferides. Improvisats
nenúfars que vivifiquen la vida
o que, contràriament,
em revelen el sentit del desastre.*

Joan-Elies Adell, guanyador del Sampere. JOSEP LOSADA

Càpsula

Carles
Hac MorImatges
amb veu

El disseny gràfic de la col·lecció *La Imatge que Parla* (Arola) és preciós, amb un punt precocista que tanmateix no va en detriment de res: no s'hi valen menuderies de mestretites dissenyaires. Si la perfecció existís, podríem dir que el disseny hi és perfecte, mal que això faria lleig, ja que l'afany de perfecció és feixista. Diguem-ne, doncs, disseny excel·lent, o tampoc, perquè l'excel·lència també sona malament. Per tant, deixem-ho en un molt bon disseny que s'adiu la mar de bé a l'objectiu de la col·lecció, la combinació de poemes i imatges. I per què, però, no hi consta, als crèdits, el nom o noms del dissenyador o dissenyadors? Tot just hi posa: "Disseny gràfic: Arola Editors", que és com no dir res, puix que una empresa sempre és una entelèquia. I així mateix cal destacar-hi l'encert dels seus directors, Adam Manyé i Magí Sunyer; per la tria intel·ligent i sensible dels poemes i artistes de la col·lecció. Els noms dels autors dels tres darrers volums ja indiquen la importància de tot plegat: Pau Riba i Francesc Vidal (barreja reflexiva), Joan Casas i Carles Fargas (compenetració àgil de paisatges) i Marcel Pey i Vanessa Pey (conjunció de pare i filla exepcionals).

El quiosc

Pepo Tamarit

Llengua Nacional
Número 55

Associació Llengua Nacional
Barcelona, 2n trimestre, 2006
4 euros

En l'apartat de *Sociolingüística*, Jordi Solé reivindicava, a Carles M. Espinalt: *contra la tergiversació idiomàtica i psicològica*, la figura oblidada d'aquest psicòleg eminent. David Pagès dedica *En la mort de Francesc Ferrer i Gironès* a la memòria d'aquest activista en favor de la llengua catalana traspasat fa pocs mesos. A més de les seccions més tècniques de *Lèxic i Sintaxi*, també hi podem llegir ressenyes de llibres com ara *Antologia de poesia catalana* (Proa), *Els enigmes de la llengua* (Pagès Editors), de Marcel Fité, i el còmic *La veu dels Kats*.

Foc Nou
Número 55

El Ciervo 96 S.A.
Barcelona, juny-juliol, 2006
4,50 euros

El tema central d'aquest número de *Foc Nou* és una defensa de l'estament familiar, sota el títol de *La família no passa de moda*. Gaspar Mora, Maria del Mar Galceran, Andreu Ibarz i Manel Claret exposen arguments amb què volen demostrar la vigència de la família des d'una visió cristiana. En la secció d'opinió podem llegir articles d'Olga Xirinacs, Hilari Ragner, Jaume Reixach i Montse Sintas, entre d'altres. Toni Comín narra el viatge que el president Maragall va fer al Brasil per lliurar el Premi Internacional Catalunya al bisbe Pere Casaldàliga.

Paralelo Sur
Número 55

Paralelo Sur Ediciones
Barcelona, abril, 2006
3 euros

Revista de literatura que dedica un dossier especial a la *Literatura chicana*, en què, a més d'una entrevista a Ilán Stavans, s'analitzen les obres d'autors com ara Rolando Hinojosa, Denise Chávez i Alisa Valdez Rodríguez, entre d'altres. Dos personatges també entrevistats en aquesta edició són Enrique Vila-Matas i Fernando Arrabal. La revista també inclou un extens apartat dedicat a la poesia i, en aquesta ocasió, han triat poemes d'Ana Castillo, Eduardo Moga, Carlos Vitale, Raquel Delgado, Tino Villanueva, Lemis i Gustavo Pérez Firmat.